

1. **KOTKA** (45) *sb f*

o oraz a jasne (*tak w kot oraz w -ka*).

sg *N* kotka (15). ◇ *G* kotki (4). ◇ *A* kotkę (5). ◇ *I* kotką (5). ◇ *pl N* kotki (10). ◇ *G* kotek (3), [kotr]. ◇ *A* kotki (3) [*cf* też **KOTEK A pl**].

Sł stp notuje, Cn s.v. kot, Linde XVI (cztery z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. zool. *Felis catus L.*; kot, zwierzę domowe, bez różnicy płci; *catus Mymer*¹, *Cn*; *felis a, feles Calep, Cn*; *aelurus, cata, musio Cn (41)* : *BierEz* I3, I3v [2 r.]; *Mymer*¹ 26v; ktoby chciał truć pfy/ liźki/ wilki kotki/ y inſze zwierzętha *FalZioł* III 40d, IV 3c, V 62, 116; Czemu, kotki, pfi, albo wilci nie tak ſwieczą oczyma wednie iako w noci. *GlabGad* B6v; *BielKron* 192v, 248v; *SienLek* 142, 153 [2 r.]; w Wenecyey wmowili byli weń/ iż zyałł kotheł kociec *GórnDworz* O5v, M8v; *RejZwierc* 5v; *Calep* 412a; *KlonWor ded* **2v. [czynysz szkoky [...] yakoby mysz wdomyech gdzye kothk any polawk nyemasz [*ubi catulae ... non sunt*; gdzie kotow łownych ábo łápek nie máłz *HistAl* C3v] *HistAl* 1510 100].

W porównaniach (3): *RejWiz* 15v, 94; ZYczliwość zazdrość rozne to łą ciotki/ Drapią ſie ząwždy iáko Márcá kotki. *RejZwierc* 224.

Przysłowia: Gárniec mleká nápełniony/ dobrze ma być przed kotką ſtrzeżony. *March*¹ A3 [*idem*] *March*³ V.

włzytko niſzczeie/ że czáfem/ iáko ono powiedáią/ niemáłz czym y kotki s kątá wywabieć. *RejZwierc* 67v; *WerKaz* 300.

Kotká która dobrą ſkorę ma/ będzie obłupioná. *March*¹ A3.

Nie igray/ iáko mowią/ nigdy Myłzko s Kotką *RejZwierc* 118v.

Wychudł [...] Ziádłáby go iák mowią kotká ná obiedzie. *KmitaSpit* C6v.

Wyrażenie: »kotka domowa« (1): nie tylko czeládzi/ ále pſow y kotek domowych/ áby ná zaráżonym mieyſcu niebywáli/ oſtrzegáć. *SienLek* 3.

Przen: *Bezecenſtwo, szalenſtwo, głupota* (7) : [Koffel Czárt [...] ten ſpráwuie piiánice włzytki/ y przywodzi ie ku włzemu złemu/ thák áby káždy ſwe kotki okazał podpiwłzy łobie *PostępekPrCzart* 69.]

Frazy: »kotki we łbie darły, kryſłá; grzebie we łbie kotka; zagrzebá kotki; kotki we łbie« [o *głupim, niespełna rozumu*] (2: 1; 1; 1; 1): iſcie temu kotki Dárły wełbie kto piáł ty plotki *RejRozpr* A2; *RejKup* g5v; *RejWiz* 60; *OrzList* f; Gdyć zágrzebá pátrząc kotki/ Pilnie áppelluy do cnotki. *RejZwierc* 236v, 237v.

Zwrot: »wypędzić ze łba kotki [komu]« = przywrócić do używania rozumu (1): Trzebá by rožáney wodki Wypędzić mu zełbá kotki *RejRozpr* 12.

Szereg: »szwermer to jest kotki we łbie« (1): chyćili ſye Berengáriuſzá/ poſzli zá Zwingliuſzem: kthore to kácerłtwo łzpetne (Márcin Luther w ſwoich Kłyęgách názwáł Szwermer/ to iełt kotki we łbie) pierwey w Szwáycárzech łzczepił y rozmnożył *OrzList* f.

a) *Kobieta; moze też sensu obsceno* (3) : Nie máłz ták zamku s twárdego żelázá/ By przezeń kurwá s kotką nie wylázłá. *RejZwierc* 220v; *KochFr* 46.

Zwrot: »ciągnąć kotkę« (1): Więć kotá niechcełz/ á chcełz ciągnąć kotkę *KochFr* 46.

b) pejor, Przewisko dla innowiercy (1) :

Wyrażenie: »drapiąca kotka« (1): dla tego ich [luteranow] [...] zowie/ grube pnie/ prożne kloce/ hárde Olbrzymy/ drápiące kotki ReszPrz 66.

2. Zestawienie w funkcji nazwy zoologicznej: »morska kotka« = *Cereopithecus sp.* (Rost); *koczkodan*; *małpa zwierzkształtna z podrzędu wąskonosych (Catarrhini)* (3) : *Cercopitecus* [...] eyn merkatz Morfka kotká. *Murm* 42; *Mymer*¹ 26v; *BartBydg* 26b.

3. *mysl. Zając* (1) : gębę trąbą zwác v chártá muśi/ Kto iuż myśliwfkiey polewki zákuśi/ Záiącá kotką *KlonFlis* Fv.

Synonimy: 2. *koczkodan*; 3. *zając*.

Cf **KOCZKA**, 1. **KOT**, **KOTEK**

MK